

داستانهای قرآنی؛ بستری برای طرح حکمت های ژرف

قرآن مجید از روایت و داستانهای بسیاری برخوردار است که مضامین ژرف الهی را با ساده‌ترین و فصیح‌ترین شکل به مؤمنان منتقل می‌کنند.

خبرگزاری مهر - قرآن مجید از روایت و داستانهای بسیاری برخوردار است که مضامین ژرف الهی را با ساده‌ترین و فصیح‌ترین شکل به مؤمنان منتقل می‌کنند. محققان قرآنی معتقدند که قرآن در پس این روایتها به دنبال حکمتی است که روح اسلام را تشکیل می‌دهد. ساختار قصه‌های قرآن کریم با اهتمام محققان مختلف مورد توجه قرار گرفته است. این افراد قرآن را کتابی وحیانی می‌دانند که با دیگر کتب آسمانی متفاوت است. بر اساس اعتقادات اسلامی، قرآن معجزه‌ای از سوی خداوند بلند مرتبه است.

از سوی دیگر قرآن در درجه اول دارای ساختار داستانی است و از طریق داستانهای قرآنی ارشاد و راهنمایی می‌کند. اما سطح و حجم این ساختار در بخشهای مختلف قرآن متفاوت است و این به علت زبان قرآن است که معنی متعالی قرآن را در چارچوب داستانهای قرآنی آورده است.

ریشه کلمه "قصص" در قرآن 27 بار با شکلهای مختلف اسم و فعل آمده و الهامی برای تبیین قصه‌های قرآنی به صورت جدا از دیگر آیات قرآن محسوب می‌شود. سؤالی که برخی از محققان را به خود مشغول داشته هویت هنر داستان در قرآن است. عده‌ای گفته‌اند نوع ادبیات داستانی قرآن متعدد است و شامل داستان کوتاه، داستان بلند و روایت می‌شود. همچنین پژوهشگران به دسته‌بندی زبان و قدرت قرآن در داستان با توجه به مضمون و ارزشهای معنوی توجه می‌کنند. اما آنچه مشخص است حقیقت داستان و صداقت واقعی در آن است.

محققان و پژوهشگران این مسئله را بررسی کرده و نتایج آن را مورد توجه قرار داده اند. به نظر آنها مقصود شارع از این داستانها ارائه آموزه های حکمی و معنوی با زبانی ساده و قابل فهم است. قرآن در پس این روایتها به دنبال حکمتی است که روح اسلام را تشکیل می‌دهد.

بر اساس این شیوه محمد عابد الجابری اندیشمند مغربی نیز موضوع داستان قرآن را به شکلی مفصل و بی‌سابقه در کتاب "ورود به قرآن کریم" بررسی و آورده: "داستانهای قرآنی پنجره وسیعی است که به ما امکان می‌دهد از جوانب و ابعاد مختلف دعوت حضرت محمد (ص) آگاه شویم... روابط آن را با تجارب انبیاء گذشته و با اقوام خود مورد توجه قرار دهیم و از سوی دیگر می‌خواهد از میان خطابه ها و تجارب، عبرت را استخراج کند."

محمد عابد الجابری در شیوه جدید خود تصریح کرد: داستانهای قرآنی نوعی ضرب‌المثل هستند. هدف از این داستانها عبرت و موعظه است. بر این اساس جابری می‌گوید: "قرآن کتاب داستان نیست، بلکه کتاب دعوت است که از داستان برای اهداف دعوت استفاده می‌کند."

مجتبی رحماندوست یکی از محققان ایرانی نیز می‌گوید: مشترکات بسیاری میان داستانهای قرآن و داستانهای معاصر وجود دارند بویژه محور امر دراماتیک در داستانهای قرآن.

وی به وجود فرقه‌های اصیل میان داستانهای قرآن و داستانهای انسانی نیز تأکید می‌کند و می‌گوید: داستانهای قرآن، داستانهایی که انسان برای انسان دیگر روایت می‌کند نیستند. رابطه قاری قرآن و مؤلف قصه‌های قرآن رابطه عمودی است و آیه قرآن که "آن از اخبار غیب است"، بر این مسأله تأکید می‌کند. در واقع اشاره به متافیزیک داستانهای قرآنی تصریح می‌کند که این داستانهای اصیل تعبیری از صور ازل به حساب می‌آیند.